

4. A Székelyföld–szórvány partnerségi program nem került el az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület figyelmét sem, és az idén Kún Kocsárd-díjban részesítette Tamás Sándort, Kovászna Megye Tanácsának elnökét. Aki a díjjal kapcsolatosan úgy nyilatkozott a sajnónak, hogy ezt nemcsak ő kapta, hanem mindazok, akik az elmúlt években együtt dolgoztak a szórvány és Székelyföld kapcsolatának intézményesítéséért: városi önkormányzatok, iskolák, könyvtárak, művelődési egyesületek.

„A Székelyföldről mindig azt nézték elődeim és mások is – fejtette ki a Tamás

Sándor –, hogy miként lehet magyarországi testvérkapcsolatokat kialakítani. Gyakorlatilag, amíg magyarokat kerestünk, átrepültünk Erdélyen, és közben nem vettük észre, hogy Erdélyen belül vannak olyan magyar közösségek, ahol magyar emberek nagyon alacsony számbeliségben élnek. Ezen 2009-től változtattunk, amikor Winkler Gyulával Sepsiszentgyörgyön átbeszéltük, hogy miként lehetne a szórvány és Székelyföld kapcsolatát megerősíteni, kiépíteni.”

B. Kovács András

„GYÓGYÍTÓ TÜKÉNT” A TÜRI SZÓRVÁNYBAN

A Balázsfalva melletti szórványtelepülés, Tűr a múlt év októberében ünnepelte alapításának hétszázéves évfordulóját. A településen mintegy háromszáz magyar él, nagy részük (kétharmaduk) azonban már nem beszéli az anyanyelvét. A kis szórványközösség lelki támasza a katolikus lelkész: a Magyar Érdemrend Arany Érdemkeresztjével 2013. október 5-én kitüntetett Kémenes Lóránt Zoltán, akit hívei egyszerűen csak Lóri atyának szólítanak. Az évfordulós ünnepségek idején még a „félleg kész” Magyar Ház földszinti előadó- és kiállítótermében szólaltatta meg munkatársunk a plébánost. A Kossuth Rádió Határok nélkül című műsorában elhangzott beszélgetés óta (2013. okt. 7.) a türiek elkészültek a tetőcserével, az alapozást megerősítő munkálatokkal, a veranda újjáépítésével, terek és falak kialakításával, a víz- és gázvezetékek, valamint a központi fűtési rendszer beszerelésével, a vizesblokkok kialakításával, a kerítésépítéssel. (Szerk.)

■ – *Mit jelent a kicsiny magyar szórványközösségnek, hogy megünnepelheti a falualapítás 700. évfordulóját?*

– Ez a nap nemcsak a környék, a Küüllő-szög, hanem minden magyar ünnepe; a bátorító, a megerősítő találkozás; hiszen itt vagyunk Miskolctól Gyergyószentmiklósig, Magyarbényétől Barótig, Gyimestől Marosvásárhelyig nagyon-nagyon sokan, akik mind ugyanazon a nyelven beszélünk. Itt vagyunk, és lassan *ithon* is kezdünk lenni. A türiek közül ma néhányan már ki is merték mondani, milyen érzésekkel várták ezt a – Húsvétkor bejelentett – ünneplést. Akkor úgy fogalmaztam, hogy van feltámadás népi, nemzeti és közösségi szinten is. Azóta pedig minden vasárnap elhangzott újra meg újra, hogy van feltámadás. És erre a feltámadásra nagyon sokan egészen hitelesen készültek, teljesen „evangéliumi módon”, pontosan úgy, mint az apostolok: óriási rettegésben. Ha a félelmük beigazolódik, akkor itt kő kövön nem marad. De nem ez történt, már a második napját üljük ennek a rendezvénysorozatnak, és a Jóisten békéje leng be mindent. Csak most merik kimondani az emberek, hogy mennyire félték; hogy

mi lesz itt, hogy majd értük jönnek, elviszi őket a nagy fekete autó. A múlt árnyai köszönnek vissza ezekben a félelmekben, hogy ha magyarul szólalnak meg, akkor lefénnyképezik, követik, megjegyzik őket. Ez tehát a múlt, a most pedig az a pillanat, amely cico-mázás nélkül próbálja felidézni az elmúlt hétszáz évet, de ez a momentum főként a jelenről szól, oly módon, hogy utat mutasson a holnap felé.

– *Lóri atya, Ön ezt a lelki, közösségi feltámadást, megújulást valójában nem Húsvét óta, hanem immár hét éve készíti elő, folyamatos, kitartó munkával.*

– A feltámadás nem tőlünk jön, és ez a jó benne. Mi ebben a folyamatban csak partnerek lehetünk. Én tudom, most már egyre világosabban érzem és látom, hogy az én személyes jelenlétem itt ahhoz hasonlítható, ami a kórház intenzív osztályán történik: nem kérdik meg a beteget, hogy adjanak-e infúziót vagy sem, hanem egyszerűen beszúrják a tűt a vénába. Na most, ha magamat valahol el kellene helyeznem ebben az állapotban, akkor azt mondanám, hogy ez a tű vagyok, ami szúr, mese nélkül szúr, viszont egy olyan parányi cső is egyben, amelyen

keresztül élet áramlik a szervezetbe. Az életet kapom, és amit kapok, azt próbálok „átengedni magamon”, és tovább juttatni. Ennél több feladatom és szerepem itt nincs. Ha ez az értelmezés átvált valami másba, akkor jön az önaranycsökkentés, az allűrözés, amitől igyekszem távol tartani magam. Igenis, tudom, hogy sokszor „szűr” az én jelenlétem, de ettől nem rettenek vissza, mert lehet, hogy más módon nincs gyógyulás. Nekem az a dolgom, hogy amit kapok, azt hagyjam átáramolni magamon, ne hagyjam, hogy megrekedjen bennem, nem nekem kell kigondolni, hogy mikor, mit és mennyit adagolok, nem. Az „adagoló” rajtam kívül van, az egy másik kéz, ő tudja, hogy mennyit kell adagolni.

– *Sokszor „szűr” a jelenléte? Mire gondol?*

– Valljuk be becsülettel, egyikünk sem lelkesebb azért (ha csak nem kábítószerfüggő), hogy őt szűrjük. Pedig tudva tudja mind egyikünk, hogy bizonyos gyógyítások tú által a leghatékonyabbak. Azonban ki kell mondanom, sajnos, még mindig vannak, akik bár látják, hogy teljesen bacillusmentes ez a tú, nem valaki ellen van, hanem a mi immunrendszerünk erősítésére, mégis azt próbálják híresztelni, hogy fertőzött, és ne engedjék, hogy fertőzzön. Ez azonban a félelem hangja, ami nem hogy nem hitelt, de egy egészséges kapcsolatrendszerben ember és ember, Isten és ember között elképzelhetetlen is.

– *Mit tapasztal, az elmúlt hét évben mi változott meg a legszembetűnőbb módon a türi magyar közösség életében?*

– Talán a legmélyebb változás, hogy egyre többen hagyják magukat megsimogatni, hagynak belépni az ő intim szférájukba. A kapcsolatunk nem egy felszínes plébános-hívó viszony, ami egy rideg irodában zajlik, ahová a hívek csak azért jönnek, hogy kifizessék az egyházadót. Amúgy ettől el is határolódom, én nem vagyok adóhivataltnok. Én azért vagyok itt, hogy beengedjek embereket a szívembe, és bekopogjak szívekbe. És azt látom, hogy most már van jó néhány olyan szív, aki beengedett, nemcsak engem, hanem azokat is, akik idejönnek, mert hallották, hogy itt valami történik. Számomra nagy öröm, hogy vannak olyan családok, amelyek – most az ünnep idején – idegeneket is befogadtak, elszállásoltak egy-két éjszakára. Betlehemi óta tudjuk, hogy nem könnyű szállásra, befogadásra lenni. Itt sem. Pedig nem kis házak vannak errefele, de a háziak is „beszorulnak” a nyári konyhába. Milyen fura, felépítünk egy olyan világot, amit szinte soha nem használunk. Az embereket viszont meg lehet győzni arról, hogy ha már ott van a tágas lakása, az attól lesz igazán értékes, ha használjuk, nem pe-

dig attól, hogy évente ráköltünk milliókat, csak azért, hogy cicomázzuk, és megőrizzük halálunk napjára, mert akkor biztosan oda visznek be, a tiszta szobába. És olyan jó látni, hogy ahol kinyílnak az ajtók, oda élet költözik.

– *Ide, a felújított Magyar Ház földszinti előadótermébe is élet költözött, a türi közösség itt tekinthette meg Kulcsár Székely Attila színművész pódiumműsorát, és itt látható Kémenes Lóránt Zoltán Halhatatlan élet című fotókiállítás is...*

– Portrékat és olyan életképeket válogattam erre a tárlatra, amelyeknél az emberi tekintet a főszerep, az arcok és a szemek mesélnek, komolyan, komoran, keserűen, vidáman, pajkosan, fürkészően és távolba megrengően. Nem adtam címet a fényképeknek, mert az volt a célom, hogy ne a nevek, hanem az emberi sorsokra, életrajzokra, életérzésekre figyeljünk.

– *Hogyan fogadták a türiek ezeket a fotókat?*

– Van néhány türi arc is a képek között. A helybéliek meglepetten ismerték fel őket: „jé, ez Lucu bácsi!”, vagy „jaj, nézd csak, ez Erzsi néni!” És érdekes volt hallani, hogy – bár hosszú ideje ismerik őket – még nem látták őket olyannak, mint amilyenek itt a fotókon. Hiszem, hogy az ilyen élmények egy kis közösségen belül az egymás iránti odafigyelést is erősítik.

– *A türi Magyar Házban a tervek szerint kulturális rendezvényeket, táncházakat, nyári ifjúsági táborokat, szórványtalálkozókat is tartanak majd. És itt működik majd a hétvégi magyar iskola is azoknak a gyerekeknek, akik vegyes családban élnek ugyan, de nem beszélnek magyarul.*

– Itt szinte kizárólag vegyes családról beszélhetünk, pontosabban egynyelvű családokról, ahol a magyar házaspár önként adja fel nyelvét, identitását, miközben ma már nem kényszeríti erre senki. Örülnék, ha valódi vegyes családokról beszélhetnék, ahol a gyermek két nyelvet, két kultúrát sajátít el. De nem ez történik, a magyar nevű gyermek azzal szembesül, hogy kiejthetetlen a neve; amikor kérdezik, szegyenkezve mondja a nevét, mert nem tudja úgy kiejteni, mint a nagyszülei. Teher lett neki az, hogy ő magyar (is). Itt tehát teljes egynyelvűségre vagyunk utalva, ami nem méltó a hétszáz éves múltunkhoz. Bizom abban, hogy nagyon apró, de tudatos, kitartó lépésekkel vissza tudjuk csempészni a magyar nyelvet. A szórványban leggyakrabban azzal a felfogással találkozom, hogy ehhez a gyerekeket kell „megfogni”. Én ezt cáfolom. Nem tudok a gyerekekre építeni, mindaddig míg a családban lévő „ősgyökeret” nem győztem meg arról, hogy amit ő továbbad – ami a gyökérből

fölmegy a száron át az ágakba és a levelekbe –, az magyar legyen. Éppen ezért én nagyon fontosnak tartom a hetven év fölöttiek lelki gondozását. Ők a nagyszülők, akik még képesek arra, hogy a hazaérkező unokához magyarul szóljanak. A középgeneráció elfoglalt, mert vagy külföldön vállalt munkát, vagy itthon dolgozik éjt nappá téve. De a nagyszülők otthon vannak, és még nagyjából épen őrzik a magyar nyelvet, mert ők még magyar iskolába jártak, magyar kultúrát „szívtak magukba”. Ez az idős nemzedék volt az utolsó olyan generáció, amely a vegeyes házasságot még nem ismerte. Nos, szerintem ők tudják a legtermészetesebben átadni a magyar nyelvet, a magyar önanonosság érzést az unokáiknak. Nekünk tehát ezt az idős korosztályt kell támogatnunk, mert ők a mi utolsó bátyáink, a leghitelesebb nyelvmentőink. Ezért minden erőmmel arra töreksem, hogy ebbe a generációba sikerüljön még lelkesedést önteni, ami – bevallom – nem is olyan nehéz dolog, hiszen amikor az idős ember emlékei elkezdnek élni, azok diktálnak. A gyerekek ugyan idegen lehet mindaz, amiről a nagymamája mesél (a magyar hagyományokról és a hajdani magyar közösségi életéről), de a hallottakról képet formál magában. És mi erre a képre tudunk majd építeni, de erőszakkal magyarítani nem lehet. Hasznosnak tartom a néhány éve indult *Összetartozunk* székely-szörvány programot, azt, hogy Székelyföld, a „nagyobb testvér” a kisebbik mellé odaálljon, és próbáljon a „hónunk alá nyúlva” segíteni. Jó tudni, hogy a Kovászna megyei tanács fontosnak tartja a mi régiókkal való partnerkapcsolatot, amelynek révén több kulturális rendez-

vény, előadás jött el ide hozzánk. Meggyőződésem, hogy minden idehozott magyar szó „jó földbe hull”. Abban hiszek, hogy egyre több magyar szó-magot kell itt elültetni. Hogy milyen időjárás következik rá, és mikor jön a termés? Ez már nemcsak a mi dolgunk.

– *Kik támogatták, támogatják a Magyar Ház felépülését?*

– Lehetetlen volna mindenkit felsorolni, ezért csak azt mondom, hogy isteni szent csoda, ahogyan teljesen ismeretlen emberek is rádöbbennek arra, hogy jó dolog segíteni. Minden lejnek, minden forintnak örülünk. Minden erdélyi, anyaországi és Kárpát-medencei támogatás, felajánlás, minden biztató szó azt jelzi, hogy az emberek érzik: milyen nagy dolog egy kicsiny kis szörványközösség élni akarása, és ezt az élni akarást segíteni próbálják. Ki kell emelnem az Emberi Erőforrások Minisztériumának Vallásügyi, valamint Szociális- és Családügyi Államtitkárságát, akik mellettünk állnak. Ígéretet kaptunk a Bethlen Gábort Alap Zrt-től is, remélem, beváltják ígéretüket.

– *Tudom, hogy Ön a nyári szabadságát évek óta nem pihenéssel tölti, hanem külföldön kamionsofőrként dolgozik, és az így szerzett jövedelmét a Magyar Ház építésére fordítja. Arról nem beszélve, hogy az építkezési munkálatokban is cselekvően részt vesz, az ácsokkal és kőművesekkel együtt vállaltva dolgozik.*

– Fontos, hogy amink van, azt ne magunknak tartsuk meg, hanem itt hagyjunk magunk után egy olyan reménységet, amelyet, bízom abban, hogy a türiek – utánam is – élettel töltenek meg.

László Erdei Edit

„ITT A CSÁNGÓ RÁDIÓ MOLDOVÁBÓL” Lőrinc Celesztin álma

■ Rekecsin községtől letérve, hosszan kanyarog az út Külsőrekecsin és Csíkfalu irányába. Ez utóbbit jól belátni a domb tetejéről, ahogy hosszan elnyúlik a völgyben. Az alig hatszáz lelket számláló falu világhírnévét rádiója adja. 2009. november 14-től naponta felhangzik: „Itt a Csángó Rádió, Csángóföld hangja. Jó napot, kedves hallgatók! Lőrinc Celesztin vagyok. Hallgassák a Csángó Rádiót, innét Moldovából, pontosabban Csíkfaluból. Szeretettel üdvözlök mindenkit.” A rádió honlapjáról azt is megtudjuk, hogy a műsorszerkesztő nem kevesebbre vállalkozik, mint arra, hogy „a csángó kultú-

rát ismertesse szerte a világon, és kapcsolatot teremtsen a nagyvilágban élő csángókkal és magyarokkal. A Csángó Rádió független, nem függ sem párttól, sem személytől. Akárki megnyilvánulhat rajta keresztül, ha tartja az emberiség és kereszténység erkölcsi normáit.”

Lőrinc Celesztin egyszemélyes intézmény: menedzsere, szerkesztője, műsorvezetője és műszaki felelőse is a rádiónak.

A történet valahol a múltból indul:

„Bákó városában születtem 1973. december 5-én. Gyermekkorom semmiben nem különbözött a falumbeli gyermekeké-